

KİTAP ANALİZİ: LEGISLATING REALITY AND POLITICIZING HISTORY

Sean Patrick SMYTH

Misafir Araştırmacı (2017-2018)

Analiz No : 2017 / 11

23.05.2017

Brendon J. Cannon, *Legitislating Reality and Politicizing History: Contextualizing Armenian Claims of Genocide* (Offenbach am Main: Manzara Verlag, 2016).

Brendon J. Cannonın 2016da yayınlanan *Legislating Reality and Politicizing History: Contextualizing Armenian Claims of Genocide* (Tr. *Gerçeği Yasalaştırma ve Tarihi Siyasileştirme: Ermeni Soykırım İddialarının Çerçevelendirilmesi*) isimli kitabı, Birinci Dünya Savaşı sırasında Osmanlı İmparatorluğunda Ermenilerin sevk ve iskanına ilişkin tartışmalara olumlu bir katkıdır. Cannonın kitabı Ermenilerin sevk ve iskanının tarihi veya Ermeni diasporasının tarihine ilişkin bir kitap değildir. Cannon kitabında, daha ziyade, esasen 1915 olaylarının diaspora grup kimliğinin birleştirilmesinde nasıl kullanıldığına ve bu grup kimliğinin 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasına yönelik siyasi kampanyada nasıl şekil bulduğuna odaklanmaktadır. Cannon daha sonra dikkatini Türkleri ve Ermenileri uzlaştırmaya yönelik çabalara vermekte ve Ermeni diasporasının yürüttüğü kampanyanın Türkiye, Ermenistan ve Ermeni diasporası arasındaki ilişkileri nasıl olumsuz etkilediğini tartışmaktadır.

Cannonın birincil savı, Ermeni diasporası tarafından 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasına yönelik olarak yürütülen kampanyaların esasen Ermeni kimliğini pekiştirecek şekilde yürütüldüğüdür. Cannon oldukça duygusal, güçlü olan kampanyanın dolayısıyla topraktan ziyade hafızaya odaklandığını yazmaktadır (s. 125). Bu hafıza siyasi görüş, din ve dil açısından farklılaşmış Ermenilerin birleşmesine hizmet etmektedir. Bu özellikle Ermeni diasporasının Ermenice bilmeyen sonraki kuşakları için geçerlidir.

Cannon, Ermeni soykırım iddialarının Ermeni diasporası, Ermenistan Cumhuriyeti, Kuzey Amerika, Rusya ve Avrupa basınının çoğunluğu, birçok siyasetçi ve bazı önemli akademisyenler tarafından tarihsel gerçek olarak kabul edildiğini kaydederken, bu tarih okumasını önyargılı, eksik ve hatalı olduğunu savunan önemli miktarda insan, bilim adamı ve kurumun olduğunu da yazmaktadır (s. 32).

Bu yüzden, 1915 olaylarıyla ilgili tartışmalar bu olayların objektif bir şekilde soykırım olarak nitelenip nitelenmeyeceği üzerine yürütülmemekte, bunun yerine söz konusu olaylarda neler yaşandığına dair birbirine tamamen zıt iki söylem temelinde yürütülmektedir. Bu tartışmaların hayli gergin bir ortamda gerçekleştiğini ifade eden Cannon, inkar ve mağduriyet sözcüklerinin sürekli olarak kullanıldığını ve bu sözcüklerin eleştirilerin yönünün saptırılması, eleştirel düşüncenin engellenmesi ve daha derin araştırmaların önüne geçilmesi için bir tür engel görevi gördüklerini belirtmektedir (s. 66).

Ermeni diasporasının soykırımın tanınması yolunda sürekli seferberlik durumuna değinen Cannon, bu seferberliğin esasen Ermeni lobi gruplarının varlığını sürdürmesine yol açan bir kimlik pekiştirme arayışı olduğunu ileri sürmektedir. Cannon, bu pekiştirmenin hedefteki etnik grubun sürekli seferberliği ile teminat altına alındığını öne sürmektedir (s. 37). Böylece Ermeni benliği ile birlikte bir de soykırımcı öteki: Türkler oluşmaktadır. Türklerin soykırım inkarcıları olarak ötekileştirilmesi, Ermeni kiliselerinin, dilinin ve siyasetinin yapamayacağı şekilde Ermenileri birleştirmektedir (s.48). Din, dil ve siyasi görüşlerin Ermenilerde yekpare olmadığını teyit eden Cannon, müşterek bir travma tarafından şekillendirilen kimliğin diasporayı birleştirmede merkezi rol oynadığını ileri sürmektedir.

Cannon, bu durumun ilgili taraflar arasında temaslar bakımından yarattığı sorunlara değinerek, özellikle siyasi hedeflerini hafızanın bu tür ideolojik temsilleriyle birleştirenlerin, kendilerine öğretilen 1915 olaylarına ilişkin anlatıma ve içerisinde barındırdığı siyasi ve oldukça siyasileştirilmiş amaçlara muhalefet edilmesine tahammül edemediğini belirtmektedir (s. 65).

Bir siyasi talep olarak Ermenilerin soykırımın tanınması kampanyasının beyhudeliğini, bu kampanyanın başarılı olma şansının neredeyse olmaması gerçeği göstermektedir. Sözkonusu kampanyanın somut talepler içermediğini yazan Cannon, Türk hükümetinin soykırımı tanıdıktan sonra mali tazminat ve toprak vermesi gerektiğine dair Ermeni siyasi literatüründeki bir eğilime dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Cannon, bu tür taleplerin genelde açığa vurulmadığına işaret etmektedir, zira irredantizm, mal talepleri ve parasal tazminat, Ermeni diasporası tarafından inşa ve kontrol edilen halkla ilişkiler ve yasama motorunun başarısını olumsuz yönde etkileyebilir veya bu başarının büyümesini engelleyebilir demektedir (s.275). Ermeni kampanyasının stratejik eksiklikleri konusunda Cannon, 1915le bağlantısı olan Türk yetkililerinin uzun zaman önce öldüğünü ve o olaylardan sağ kalan Ermenilerin çoğunun da artık yaşamadığını ifade etmektedir. Dolayısıyla, Ermeni diaporasının 1915 olaylarını soykırım olarak tanıyan yasalar geçirmeleri konusunda kanun koyucuları ikna ederek tamamen sembolik anma faaliyetlerinin ötesinde neyi başarmayı beklediği bilinmemektedir (s.256).

Ayrıca, Ermeni diasporasının iddialarını ilgili uluslararası yargı organlarına taşımaktan imtina ettiğine işaret eden Cannon, soykırım tezini destekleyenlerin bu stratejiyle, yani mahkemelerden kaçınarak ve kanun koyucuları siyasileştirilmiş tarih ve tanımsal esneklik yoluyla şekillenen yasalar geçirmeleri konusunda ikna ederek, tarihsel ve hukuki araştırmaları beraberinde getirecek sorgulamalardan sakınabilmeyi büyük ölçüde başarabildiğini belirtmektedir (s.326).

Bunun neticesinde Türk hükümetinin 1915 olaylarını araştırmak üzere bir ortak komisyon kurulması teklifi kulak ardı edilmiştir. Cannon, bunun sebebini Ermeni diasporasının özel kanunlar ve eğitim müfredatında değişikler yoluyla soykırımı tanınmasına yönelik yürüttüğü kampanyanın başarısına bağlamaktadır (s.266).

Cannon, Türk toplumu tarafından anlamlı bir karşılığın gelmemesinin bir kaç faktöre bağlanabileceğini belirtmektedir. Türk diasporasının genelde tepkisel bir yaklaşım benimsediğine işaret eden Cannon, bunun sebebinin Türk göçmenlerin nispeten düşük ekonomik statüsü, Türklerin Türkiye dışında çoğu ülkede mevcudiyetinin az olması ve Türk göçünün görece geç olması olduğunu belirtmektedir (s.283). Bu hususta bir başka önemli etkenin Türk kimliğinin Ermeniler veya Rumlar gibi Osmanlı İmparatorluğundaki diğer azınlıkları içeren bir kendi/öteki ilişkisiyle kısıtlanmaması olduğunu yazan Cannon, Türk kimliğinin Ermeni diaspora kimliğinde olduğu gibi yeniden tasavvur edilen bir travma tarafından kısıtlanmadığını ifade etmektedir (s.319).

Cannon, siyasetin ötesinde, 1915 olaylarının soykırım olarak tanınmasına yönelik kampanyanın tüm ilgili taraflar için yüksek ekonomik maliyetleri olduğunu ileri sürmektedir. Türkiye, Ermenistanın Azerbaycanın Dağlık Karabağ bölgesini işgali sebebiyle Ermenistanla olan sınırını kapamıştır. Sınırın kapalı olması durumunun her iki taraftan sorunun çözülmesini ve iki ülke arasında turizmin ve ticaretin tesis edilmesini isteyen birçokları tarafından eleştirildiğini belirten Cannon, ayrıca, on binlerce kaçak Ermeninin Türkiyede iş bulduğuna işaret etmektedir. Buna ek olarak, Azerbaycandan başlayıp Türkiyeye uzanan enerji boru hatlarının Ermenistanı pas geçmesiyle Ermenistan bölgedeki enerji pazarının dışarısında tutulmaktadır. Bununla birlikte, sorunun çözümü imkânsız görülmektedir, çünkü Ermeni diasporası Ermeni Soykırımının tanınması yolunda muhalefete tahammül edememektedir. Diaspora kendi kendini kaçamayacağı bir köşeye sıkıştırmıştır. Soykırım teriminin dışında başka bir terimin kullanılması şöyle dursun, müzakere bile [Ermeniler tarafından] yenilginin kabulü olarak algılanmaktadır (s.319).

Ermeni diasporasındaki kimlik söylemlerinin oluşumu ve dışavurumunun tartışılması bakımından Cannonun bu kitabı özgün bir eserdir. Aksi halde ihmal edilen sorun ve söylemleri ele alan çalışmalara olumlu bir katkıdır. Cannonun kitabı, bir tarih çalışması olmamakla birlikte, diasporadaki Ermeni siyasi örgütlerinin oluşumunu daha kapsamlı bir şekilde ele alması halinde, konuya yabancı olanlar bakımından daha erişilebilir hale gelebilirdi.

Yazar Hakkında :

Sean Patrick Smyth lisans eğitimini 2014 yılında Bilkent Üniveritesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini ise 2016 yılında Hollanda'daki Leiden Üniversitesi'nin Orta Doğu Etütleri bölümünde Türkoloji çalışmaları alanında tamamlamıştır. Sean Patrick Smyth, Mayıs 2017 ile Şubat 2018 arasında AVİM'de analist olarak çalışmıştır.

AVİM'de yaptığı çalışmaları Ermeni meselesinin tarihsel ve güncel boyutlarına odaklanmıştır.

Atıfta bulunmak için: SMYTH, Sean Patrick. 2026. "KİTAP ANALİZİ: LEGISLATING REALITY AND POLITICIZING HISTORY." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2017 / 11. Mayıs 23. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/tr/Analiz/KITAP-ANALIZI-LEGISLATING-REALITY-AND-POLITICIZING-HISTORY

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır